

Wyrok z 5 października 2004 r., U 2/04
OBOWIĄZKOWE UBEZPIECZENIE ALPINISTÓW

Rodzaj postępowania: kontrola abstrakcyjna Inicjator: Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający: 3 sędziów	Zdania odrębne: 0
--	---------------------------------------	-----------------------------

Przedmiot kontroli	Wzorce kontroli
Obowiązek ubezpieczenia się od następstw nieszczęśliwych wypadków przez osoby organizujące uprawianie alpinizmu i osoby uprawiające dyscypliny alpinistyczne [Rozporządzenie Rady Ministrów z 27 listopada 2001 r. w sprawie uprawiania alpinizmu: § 19 ust. 2]	<div style="text-align: center;"> <p>Warunki dopuszczalności upoważnienia do wydania rozporządzenia</p> <p>[Konstytucja: art. 92 ust. 1]</p> <p>Upoważnienie Rady Ministrów do wydania rozporządzenia regulującego określone kwestie uprawiania niektórych dyscyplin sportowych, w tym alpinizmu</p> <p>[Ustawa z 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej: art. 53 ust. 2]</p> <p>Możliwość nałożenia obowiązku ubezpieczenia przez ustawę lub ratyfikowaną umowę międzynarodową</p> <p>[Ustawa z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych: art. 4 pkt 4]</p> </div>

W ustawie z 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej ustawodawca poddał szczególnej regulacji prawnej uprawianie alpinizmu, sportów motorowych, kick-boxingu oraz sportów strzeleckich i obronnych, wymagając „odpowiednich kwalifikacji” oraz przestrzegania „szczególnych zasad bezpieczeństwa obowiązujących w tych dyscyplinach sportu” (art. 53 ust. 1). W myśl ustępu 2 cytowanego artykułu ustawy Rada Ministrów powinna uregulować, w drodze rozporządzenia, określone kwestie dotyczące szczegółowych wymagań, uprawnień i zasad bezpieczeństwa związanych z uprawianiem powyższych dyscyplin sportowych (z wyjątkiem sportów lotniczych). Na podstawie tego upoważnienia Rada Ministrów wydała rozporządzenie z 27 listopada 2001 r. w sprawie uprawiania alpinizmu.

W niniejszej sprawie Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył do Trybunału Konstytucyjnego jeden przepis tego rozporządzenia – § 19 ust. 2, nakładający na osoby organizujące uprawianie alpinizmu i osoby uprawiające alpinizm obowiązek ubezpieczenia się od następstw nieszczęśliwych wypadków. Wnioskodawca zarzucił, że obowiązek ten został wprowadzony bez upoważnienia ustawowego, ponieważ art. 53 ust. 2 ustawy o kulturze fizycznej, powołany w rozporządzeniu jako jego podstawa, nie zawiera upoważnienia do wprowadzenia takiego obowiązku. Tym samym rozporządzenie w tym zakresie zostało wydane z naruszeniem wymagań określonych w art. 92 ust. 1 Konstytucji. Zdaniem RPO zaskarżony przepis jest niezgodny także z art. 4 pkt 4 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, który stanowi, że ubezpieczenia obowiązkowe mogą być wprowadzane ustawą bądź wynikać z postanowień ratyfikowanych umów międzynarodowych.

We wniosku zawarty był także zarzut naruszenia art. 87 ust. 1 Konstytucji (katalog źródeł prawa powszechnie obowiązującego RP), jednak na rozprawie przedstawiciel RPO wycofał wniosek w tym zakresie.

ROZSTRZYGNIECIE

1. Zaskarżony przepis jest niezgodny z art. 53 ust. 2 ustawy z 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji.

2. Przepis ten jest niezgodny także z art. 4 pkt 4 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Trybunał, na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 39 ust. 2 ustawy o TK, umorzył postępowanie w zakresie badania zgodności zaskarżonego przepisu z art. 87 ust. 1 Konstytucji – z powodu cofnięcia wniosku.

GŁÓWNE TEZY UZASADNIENIA

1. W świetle art. 92 ust. 1 Konstytucji rozporządzenie jest aktem wykonawczym, wydawanym na podstawie ustawy i w celu jej wykonania. Aby rozporządzenie mogło być uznane za konstytucyjne, musi być wydane na podstawie szczegółowego upoważnienia ustawowego. Nie można przyjmować domniemania objęcia zakresem upoważnienia materii nie wymienionych w przepisie upoważniającym. Przepis taki nie podlega też wykładni rozszerzającej ani celowościowej. Rozporządzenie nie może być ponadto sprzeczne z normami konstytucyjnymi ani z aktami ustawodawczymi, które pośrednio lub bezpośrednio dotyczą materii będącej przedmiotem rozporządzenia.
2. Rada Ministrów, nakładając w § 19 ust. 2 rozporządzenia z dnia 27 listopada 2001 r. w sprawie uprawiania alpinizmu na osoby uprawiające dyscypliny alpinistyczne obowiązek ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków, wykroczyła poza ramy upoważnienia, zawartego w art. 53 ust. 2 ustawy z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej.
3. Z art. 4 pkt 4 ustawy z 22 maja 2003 r. (wskazanej w punkcie 2 sentencji) wyraźnie wynika, że ubezpieczeniami obowiązkowymi są ubezpieczenia wymienione w punktach 1-3 tego samego artykułu, a ponadto ubezpieczenia określone w przepisach odrębnych ustaw lub umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Polskę. Zatem w badanym przepisie rozporządzenia Rada Ministrów unormowała kwestie zastrzeżone dla ustawy, co przesądza o niezgodności tego przepisu także z art. 4 pkt 4 ustawy z 22 maja 2003 r.

Przepisy Konstytucji i ustawy o TK

Konstytucja

Art. 87. 1. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia.

Art. 92. 1. Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.

Ustawa o TK

Art. 39. 1. Trybunał umarza na posiedzeniu niejawnym postępowanie:

- 1) jeżeli wydanie orzeczenia jest zbędne lub niedopuszczalne,
- 2) na skutek cofnięcia wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej,

- 3) jeżeli akt normatywny w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał.
2. Jeżeli okoliczności, o których mowa w ust. 1, ujawnią się na rozprawie, Trybunał wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania.